PSTET Paper 2 Maths & Science Held on 15 March 2026

Part-1/ ਭਾਗ-1

Child Development and Pedagogy

1. Which pedagogy is based on learning "through the arts" and "with the arts"?
   (A) Experiential Learning
   (B) Competency-Based Learning
   (C) Art Integrated Learning
   (D) Blended Learning
   ਕਿਹੜਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ "ਕਲਾ ਦੁਆਰਾ" ਅਤੇ "ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਲ" ਸਿੱਖਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ?
   (A) ਅਨੁਭਵੀ ਸਿਖਲਾਈ
   (B) ਯੋਗਤਾ-ਅਧਾਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ
   (C) ਕਲਾ-ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ
   (D) ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ

2. In a constructivist classroom, how does the teacher present the curriculum ?
   (A) In isolated bits and pieces
   (B) Holistically, integrating concepts and experiences
   (C) Only through rote memorization
   (D) Primarily through lecture and note-taking
   ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਆਪਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
   (A) ਅਲੱਗ- ਅਲੱਗ ਟੁਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸਿਆ ਵਿੱਚ
   (B) ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਕੇ
   (C) ਕੇਵਲ ਰੱਟੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ
   (D) ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨੋਟ ਬਣਵਾਉਣ ਦੁਆਰਾ

3. Which type of drama is most suitable for students of Class VI to VIII ?
   (A) Formal drama
   (B) Puppet Drama
   (C) Improvisation
   (D) Professional Musical Drama
   ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਨਾਟਕ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ?
   (A) ਰਸਮੀ ਨਾਟਕ
   (B) ਕਠਪੁਤਲੀ ਨਾਟਕ
   (C) ਤਤਕਾਲੀ ਨਾਟਕ
   (D) ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਗੀਤਮਈ ਨਾਟਕ

4. The term "Tabula Rasa" was coined by whom ?
   (A) Sigmund Freud
   (B) John Locke
   (C) Jean-Jacques Rousseau
   (D) B.F. Skinner
   "ਤਬੂਲਾ ਰਾਸਾ" ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ?
   (A) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ
   (B) ਜੌਨ ਲੌਕ
   (C) ਜੀਨ-ਜੈਕ ਰੂਸੋ
   (D) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ

5. Which psychologist proposed that there are eight different forms of intelligence, each functioning independently of the others ?
   (A) Alfred Binet
   (B) Howard Gardner
   (C) Jean Piaget
   (D) Sigmund Freud
   ਕਿਸ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਅੱਠ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
   (A) ਅਲਫ੍ਰੇਡ ਬਿਨੇਟ
   (B) ਹਾਵਰਡ ਗਾਰਡਨਰ
   (C) ਜੀਨ ਪੀਆਜੇ
   (D) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ

6. Who introduced the Play-way Method in his book "*The Play Way*" (1917) ?
   (A) Maria Montessori
   (B) Henry Caldwell Cook
   (C) John Dewey
   (D) Friedrich Froebel
   ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "*The Play Way*" (1917) ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ?
   (A) ਮਾਰੀਆ ਮੋਂਟੇਸਰੀ
   (B) ਹੈਨਰੀ ਕਾਲਡਵੈਲ ਕੁੱਕ
   (C) ਜੌਨ ਡੇਵੀ
   (D) ਫਰੀਡਰਿਕ ਫਰੋਬੇਲ

7. "The unfolding of traits potentially present in the individual" definition refers to which of the following term ?

(A) Learning (B) Growth (C) Maturation (D) Training

"ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣਾ" ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ?

(A) ਸਿੱਖਣਾ (B) ਵਿਕਾਸ (C) ਪਰਪੱਕਤਾ (D) ਸਿਖਲਾਈ

8. Which of the following best describes assimilation ?

(A) Adjusting unfamiliar situations to solve the problems

(B) Using new mechanisms to handle unfamiliar situations

(C) Using existing mechanisms to solve new problems

(D) Ignoring information which matches prior knowledge

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਾਈਕਰਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(A) ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨਾ

(B) ਅਣਜਾਣ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ

(C) ਨਵੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ

(D) ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ

9. In Pavlov's original experiment, a dog was presented with food and immediately salivated. What are the correct terms for the food and the salivation ?

(A) Food – Conditioned Stimulus; Salivation – Conditioned Response

(B) Food – Unconditioned Stimulus; Salivation – Unconditioned Response

(C) Food – Neutral Stimulus; Salivation – Conditioned Response

(D) Food – Conditioned Stimulus; Salivation – Unconditioned Response

ਪਾਵਲੋਵ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਲਾਰ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਲਾਰ ਲਈ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਹਨ ?

(A) ਭੋਜਨ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਸਟਿਮੁਲਸ ; ਲਾਰ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ

(B) ਭੋਜਨ – ਅਨਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਸਟਿਮੁਲਸ ; ਲਾਰ – ਅਨਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ

(C) ਭੋਜਨ – ਨਿਊਟਰਲ ਸਟਿਮੁਲਸ ; ਲਾਰ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ

(D) ਭੋਜਨ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਸਟਿਮੁਲਸ ; ਲਾਰ – ਅਣਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ

10. The new cell formed with 23 pairs of chromosomes, equally from the father and the mother, is created during which of the following process ?

(A) Mitosis (B) Meiosis (C) Fertilization (D) Binary fission

ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਦੇ 23 ਜੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਨਵਾਂ ਸੈੱਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਬਣਿਆ ਹੈ ?

(A) ਮਾਈਟੋਸਿਸ (B) ਮੀਓਸਿਸ (C) ਫਰਟੀਲਾਈਜੇਸ਼ਨ (D) ਬਾਈਨਰੀ ਫਿਸ਼ਨ

11. Who formulated the three levels of moral judgement – pre-moral, conventional morality, and morality based on self-accepted moral principles ?

(A) Jean Piaget (B) Erik Erikson

(C) Lawrence Kohlberg (D) Sigmund Freud

ਕਿਸ ਨੇ ਨੈਤਿਕ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ - ਪੂਰਵ-ਨੈਤਿਕ, ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨੈਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੂਤਰਬੱਧ ਕੀਤਾ ?

(A) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (B) ਏਰਿਕ ਏਰਿਕਸਨ

(C) ਲਾਰੈਂਸ ਕੋਹਲਬਰਗ (D) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ

12. Who emphasised the role of generalisation in verbal communication, stating that things must first be categorised and only then do words come to represent those categories ?

(A) Jean Piaget (B) B.F. Skinner

(C) Lev Vygotsky (D) Noam Chomsky

ਕਿਸਨੇ ਮੌਖਿਕ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨੀਕਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਫੇਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ?

(A) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (B) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ

(C) ਲੇਵ ਵਿਗੋਤਸਕੀ (D) ਨੋਅਮ ਚੋਮਸਕੀ

13. According to which law the development starts from head to toe ?

(A) Law of Proximodistal development (B) Law of Readiness

(C) Law of Cephalocaudal development (D) Law of Effect

ਕਿਸ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਵੱਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

(A) ਪ੍ਰੌਕਸੀਮੋਡਿਸਟਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਯਮ (B) ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਨਿਯਮ

(C) ਸੇਫਾਲੋਕੌਡਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਯਮ (D) ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਨਿਯਮ

14. The basic unit responsible for the transmission of hereditary characteristics is called:

(A) Nucleus (B) Enzyme (C) Gene (D) Cytoplasm

ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

(A) ਨਿਊਕਲੀਅਸ (B) ਐਨਜ਼ਾਈਮ (C) ਜੀਨ (D) ਸਾਇਟੋਪਲਾਜ਼ਮ

15. Who analyzed the spontaneous speech of children with their companions and classified it into egocentric speech and socialized speech ?

(A) Lev Vygotsky (B) B.F. Skinner

(C) Jean Piaget (D) Jerome Bruner

ਕਿਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਕ ਬੋਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕੇਂਦਰਿਤ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀਕ੍ਰਿਤ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ?

(A) ਲੇਵ ਵਿਗੋਤਸਕੀ (B) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ (C) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (D) ਜੇਰੋਮ ਬਰੂਨਰ

16. Which research method makes it possible to study individual differences in growth as well as overall growth trends ?
(A) Cross-sectional method
(B) Experimental method
(C) Longitudinal method
(D) Case study method

ਕਿਹੜੀ ਖੋਜ-ਵਿਧੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅੰਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ?
(A) ਪਾਰ-ਵਿਭਾਗੀ ਵਿਧੀ
(B) ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਵਿਧੀ
(C) ਲੰਬਕਾਰੀ ਵਿਧੀ
(D) ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ-ਵਿਧੀ

17. According to Jean Piaget, the fourth stage of cognitive development – formal operational stage – occurs in early adolescence. During this stage, the child is able to :
(A) Think only in concrete terms
(B) Learn mainly through trial and error
(C) Form hypotheses, test them, and draw logical conclusions
(D) Depend completely on sensory experiences

ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੋਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪੜਾਅ - ਰਸਮੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪੜਾਅ - ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਬੱਚਾ ਇਹ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :
(A) ਸਿਰਫ਼ ਠੋਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਦੇ
(B) ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ
(C) ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਕਰਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ ਦੇ
(D) ਸੰਵੇਦੀ ਅਨੁਭਵਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣ ਦੇ

18. Beginning with the third week of life, a baby's crying becomes differentiated. What does this mean ?
(A) The baby stops crying altogether.
(B) All cries sound the same and are hard to interpret.
(C) Different tones and intensities of crying indicate specific needs, recognizable by those familiar with babies.
(D) Crying is random and has no relation to the baby's needs.

ਜੀਵਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਰੋਣਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
(A) ਬੱਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
(B) ਹਰੇਕ ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
(C) ਰੋਣ ਦੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਸੁਰ ਅਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਖਾਸ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
(D) ਰੋਣਾ ਬੇਤਰਤੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

19. Despite its unpleasant aspects, jealousy can have a constructive role because it :
(A) Leads to fights and misunderstandings
(B) Acts as a source of motivation by causing competition
(C) Always creates negative feelings
(D) Causes children to isolate themselves

ਇਸਦੇ ਕੋਝੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਈਰਖਾ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ:
(A) ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ
(B) ਮੁਕਾਬਲਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ
(C) ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ
(D) ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ

20. Which of the following statements about intelligence is correct ?
(A) Intelligence is entirely inherited from parents.
(B) Intelligence is completely learned from the environment.
(C) Intelligence is innate but not inherited like property or wealth.
(D) Intelligence cannot be influenced by heredity or environment.
ਬੁੱਧੀ ਬਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਹੈ ?
(A) ਬੁੱਧੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।
(B) ਬੁੱਧੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
(C) ਬੁੱਧੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਦੌਲਤ ਵਾਂਗ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ
(D) ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

21. The ability to apply problem-solving methods appropriate to one's cultural context and to use them in new domains is called :
(A) Fluid intelligence
(B) Practical intelligence
(C) Crystallized intelligence
(D) Emotional intelligence
ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ-ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :
(A) ਤਰਲ ਬੁੱਧੀ
(B) ਵਿਹਾਰਕ ਬੁੱਧੀ
(C) ਸੰਚਿਤ ਬੁੱਧੀ
(D) ਭਾਵਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ

22. Which of the following statements about child growth is correct ?
(A) A child grows a fixed number of pounds every year.
(B) Growth is irregular and occurs in cycles or waves.
(C) Growth stops after infancy.
(D) Growth occurs only due to exercise.
ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਹੈ ?
(A) ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹਰ ਸਾਲ ਪੌਂਡ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਧਦਾ ਹੈ
(B) ਵਾਧਾ ਅਨਿਯਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਚੱਕਰਾਂ ਜਾਂ ਤਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
(C) ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਅਦ ਵਿਕਾਸ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
(D) ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

23. The process by which a child learns the rules of society, including learning to behave, playing approved social roles, and developing social attitudes, is called :
(A) Enculturation
(B) Conditioning
(C) Socialisation
(D) Cognitive development
ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :
(A) ਸਭਿਆਚਾਰੀਕਰਨ
(B) ਅਨੁਕੂਲਨ
(C) ਸਮਾਜੀਕਰਨ
(D) ਬੋਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ

24. The process of modelling one's behaviour on another person is called :
(A) Conditioning (B) Imitation (C) Socialisation (D) Observation
ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:
(A) ਅਨੁਕੂਲਨ (B) ਨਕਲ (C) ਸਮਾਜੀਕਰਨ (D) ਨਿਰੀਖਣ

25. Which of the following is best describing, "the desire to direct his/her attention and energy in a particular way which originates from the child himself/herself" ?
(A) Extrinsic motivation (B) Intrinsic motivation
(C) Social motivation (D) External reinforcement
ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਉਸਦੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਜੋ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ" ?
(A) ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (B) ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ
(C) ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (D) ਬਾਹਰੀ ਪੁਨਰਮਜ਼ਬੂਤੀ

26. Who is considered the developer of the first intelligence test ?
(A) Sigmund Freud (B) Alfred Binet (C) Jean Piaget (D) Lewis Terman
ਪਹਿਲੇ ਬੁੱਧੀ ਪਰੀਖਣ ਦਾ ਵਿਕਾਸਕਰਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
(A) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ (B) ਅਲਫ੍ਰੇਡ ਬਿਨੇਟ (C) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (D) ਲੁਈਸ ਟਰਮਨ

27. What is the full form of ADHD ?
(A) Attention Deficit Hyperactivity Disorder
(B) Active Disorder of Hyperactivity and Deficit
(C) Attention Directed Hyperactivity Disease
(D) Alertness Deficit Hyperactivity Dysfunction
ADHD ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?
(A) ਅਟੈਂਨਸ਼ਨ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਆਰਡਰ
(B) ਐਕਟਿਵ ਡਿਸਆਰਡਰ ਆਫ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਐਂਡ ਡੈਫੀਸਿਟ
(C) ਅਟੈਂਸ਼ਨ ਡਾਇਰੇਕਟਡ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸੀਜ਼
(D) ਅਲਰਟਨੈਸ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਫੰਕਸ਼ਨ

28. According to Instinct Theory (1908) of William McDougall, the number of primary emotions that correspond to instincts is :
(A) 10 (B) 12 (C) 14 (D) 16
ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਕਡੌਗਲ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸਿਧਾਂਤ (1908) ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਹ ਹੈ :
(A) 10 (B) 12 (C) 14 (D) 16

29. In which method of teaching are students not taught through traditional classroom lectures, but are given subjects according to their interests and assign the work to complete within a fixed time period (15 days to a month) ?
(A) Lecture Method (B) Practical Method
(C) Dalton Plan (D) Demonstration Method
ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਕਲਾਸਰੂਮ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ (15 ਦਿਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ) ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
(A) ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਧੀ (B) ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਧੀ (C) ਡਾਲਟਨ ਯੋਜਨਾ (D) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧੀ

30. The Zone of Proximal Development (ZPD) was proposed by :
(A) Jean Piaget (B) B.F. Skinner
(C) Lev Vygotsky (D) Albert Bandura
ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਖੇਤਰ (ZPD) ਇਸ ਦੁਆਰਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :
(A) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (B) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ
(C) ਲੇਵ ਵਿਗੋਤਸਕੀ (D) ਅਲਬਰਟ ਬੈਂਡੂਰਾ

Language I (Punjabi)
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ

31. ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗੁਣ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ?
   (A) ਵਿਆਕਰਨ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇ
   (B) ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਵੇ
   (C) ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ੈਲੀ ਸਰਲ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ
   (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

32. ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ 'ਸੌਖੇ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ?
   (A) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਯਾਦਸ਼ਕਤੀ
   (B) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕ੍ਰਮ
   (C) ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਬਣਤਰ
   (D) ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਹੂਲਤ

33. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਉਤਪਾਦਕ ਕੌਸ਼ਲ ਹਨ ?
   (A) ਸੁਣਨਾ, ਪੜ੍ਹਣਾ
   (B) ਲਿਖਣਾ, ਸੁਣਨਾ
   (C) ਲਿਖਣਾ, ਬੋਲਣਾ
   (D) ਬੋਲਣਾ, ਸੁਣਨਾ

34. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੱਚਾ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
   (A) ਵਿਆਕਰਨ-ਅਨੁਵਾਦ ਪੱਧਤੀ
   (B) ਵਿਹਾਰਵਾਦੀ ਪੱਧਤੀ
   (C) ਸੰਚਾਰਾਤਮਕ ਪੱਧਤੀ
   (D) ਸੰਰਚਨਾਵਾਦੀ ਪੱਧਤੀ

35. ਭਾਸ਼ਾਈ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
   (A) ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ
   (B) ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ
   (C) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
   (D) ਅਣਡਿੱਠਾ ਕਰਨਾ

36. ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
   (A) ਕੇਵਲ ਸਿਲੇਬਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ
   (B) ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਰਟਵਾਉਣਾ
   (C) ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰਕ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨੀ
   (D) ਇਮਤਿਹਾਨੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ਼ਵਾਉਣਾ

37. ਉਪਚਾਰਕ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
   (A) ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ
   (B) ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ
   (C) ਪਾਠ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ
   (D) ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਕ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ । (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 38-43)

ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬੜੇ ਸ਼ੁਕੀਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਰਗ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਛਪਾਰ ਦਾ ਮੇਲਾ ਅਤੇ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘੁੱਗ ਵੱਸਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਮੇਲਾ 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਭਾਵੇਂ ਇਸੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਛੜੇ ਨੀਮ-ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਊਨਾ ਦੀ ਵੱਖੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਓਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਵੱਸੇ 'ਬੀਤ' ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਚਲਪੁਲ (ਛਰਾਹਾਂ) ਵਿਖੇ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਮੱਘਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਜੇਠੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਰ ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਇਹ ਮੇਲਾ ਏਨਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੋਟਕਾ ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ :"ਦਾਲ ਮਾਂਹਾਂ ਦੀ, ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ"। 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਹ ਮੇਲਾ ਜਿੱਥੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਅਚਲਪੁਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਛੇ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਆ ਕੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ । ਲੋਕ ਪੈਦਲ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਛੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ-ਬਿੰਦੂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਪੈ ਗਿਆ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਛਰਾਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਹ-ਲੋਕ ਖੱਚਰਾਂ 'ਤੇ ਧਨ ਲੱਦ ਕੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਜੂਆ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਪਿੱਪਲਾਂ, ਬੋਹੜਾਂ ਅਤੇ ਨਿੰਮਾਂ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਸਥਿਤ ਸਿੱਧ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਜੀ (ਸਿੱਧ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਨਾਥ ਜੀ ਦਾ ਬਾਲ-ਰੂਪ) ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੰਦਰ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਲਈ ਮੰਨਤਾਂ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁੱਖਣਾ ਲਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਵਾਜਿਆਂ-ਗਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਜੱਗ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੱਗ ਅਚਲਪੁਰ, ਮਜਾਰੀ, ਨੈਣਵਾਂ, ਇੰਦੋਵਾਲ ਅਤੇ ਝੋਣੇਵਾਲ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਂਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਪੇਂਡੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

38. ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਜਰਗ, ਛਪਾਰ ਅਤੇ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਉੱਲੇਖ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
   (A) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇਣਾ
   (B) 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਮੇਲੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਘਟਾਉਣਾ
   (C) 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਮੇਲੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਣਗੌਲਤਾ ਦਰਸਾਉਣਾ
   (D) ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ

39. "ਇਹ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘੁੱਗ ਵੱਸਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ"— ਇਸ ਵਾਕ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ?
   (A) ਮੇਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।
   (B) ਮੇਲੇ ਜੰਗਲਾਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।
   (C) ਮੇਲੇ ਆਬਾਦ ਅਤੇ ਰੌਣਕ ਭਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।
   (D) ਮੇਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।

40. 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ?
(A) ਅਚਲਪੁਲ ਵਿਖੇ (B) ਅੱਲਾਵਲਪੁਰ ਵਿਖੇ (C) ਅਚਲਪੁਰ ਵਿਖੇ (D) ਅਲਵਰ ਵਿਖੇ

41. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਥ ਮੇਲੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
(A) ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਵਾਉਣਾ
(B) ਮਾਂਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ
(C) ਸਿੱਧ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਜੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ
(D) ਪੇਂਡੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ

42. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਥ 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
(A) ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਾ
(B) ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਅਟੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚੱਲਣਾ
(C) ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੇਲਾ ਹੋਣਾ
(D) ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਜੂਏ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ

43. ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਕੀ ਹੈ ?
(A) ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ
(B) ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ
(C) ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ
(D) ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 44-49)

ਪੰਜਾਬ! ਕਰਾਂ ਕੀ ਸਿਫ਼ਤ ਤੇਰੀ, ਸ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਤੇਰੇ,
ਜਲ, ਪੌਣ ਤੇਰਾ, ਹਰਿਔਲ ਤੇਰੀ, ਦਰਿਆ, ਪਰਬਤ, ਮੈਦਾਨ ਤੇਰੇ।
ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਛਤ੍ਰ ਤੇਰਾ, ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਹਿਮਾਲਾ ਦਾ,
ਮੋਢੇ ਤੇ ਚਾਦਰ ਬਰਫ਼ਾਂ ਦੀ, ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸੇਕ ਜੁਆਲਾ ਦਾ।
ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਬਰਛੀ ਜਮਨਾ ਦੀ, ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਖੜਗ ਅਟਕ ਦਾ ਹੈ,
ਪਿਛਵਾੜੇ ਬੰਦ ਚਟਾਨਾਂ ਦਾ, ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਤੋੜ ਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਅਰਸ਼ੀ ਬਰਕਤ ਰੂ ਵਾਂਗ ਉੱਤਰ, ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗਾਂਦੀ ਹੈ,
ਚਾਂਦੀ ਢਲ ਕੇ ਵਿੱਛਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸੋਨਾ ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਤੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਨਿੱਘਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਗਰਮੀ ਹੈ ਨਾ ਪਾਲਾ ਹੈ,
ਨਾ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਦਿਖਲਾਵਾ ਹੈ, ਨਾ ਅੰਦਰ ਕਾਲਾ-ਕਾਲਾ ਹੈ।
ਜੋਬਨ ਵਿੱਚ ਝਲਕ ਜਲਾਲੀ ਹੈ, ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮਟਕ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ,
ਹਿੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤ ਆਲੀ ਹੈ, ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਗਿੱਠ-ਗਿੱਠ ਲਾਲੀ ਹੈ।
ਕਿਆ ਚੂੜੇ-ਬੀੜੇ ਫੱਬਦੇ ਨੇ, ਜੋਬਨ-ਮੱਤੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ,
ਜਦ ਪਾਣ ਮਧਾਣੀ ਚਾਟੀ ਵਿੱਚ, ਤਦ ਸ਼ੋਰ ਉੱਠਣ ਘੁਮਕਾਰਾਂ ਦੇ।
ਕੋਈ ਤੁੰਬਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕੱਤਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੀਂਹਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਛੜਦੀ ਹੈ।
ਕੋਈ ਸਿਉਂਦੀ, ਕੋਈ ਪਰੋਂਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੇਲਾਂ, ਬੂਟੇ ਕੱਢਦੀ ਹੈ।
ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਪੀਂਘਾਂ ਨੂੰ, ਕੁੱਦ-ਕੁੱਦ ਕੇ ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ,
ਟੁੰਬਦਾ ਹੈ ਜੋਸ਼ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਛੱਡਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਫੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।
ਜਦ ਰਾਤ ਚਾਨਣੀ ਖਿੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਰਾਗ ਇਲਾਹੀ ਛਿੜਦਾ ਹੈ,
ਗਿੱਧੇ ਨੂੰ ਲੋਹੜਾ ਆਂਦਾ ਹੈ, ਜੋਬਨ ਤੇ ਬਿਰਹਾ ਭਿੜਦਾ ਹੈ।

44. ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਛਤ੍ਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਭਾਵ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ?
(A) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਉਚਾਈ
(B) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਾਕਤ
(C) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹੱਤਤਾ
(D) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ

45. ਕਵੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸਲੀ ਤਾਕਤ ਕੀ ਹੈ ?
(A) ਹਥਿਆਰ
(B) ਹਿਮਾਲਾ
(C) ਧਨ-ਦੌਲਤ
(D) ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ਦਿਲੀ

46. ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?
(A) ਸਿਰਫ਼ ਸੌਂਦਰਯਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
(B) ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰ
(C) ਮਿਹਨਤੀ, ਹਿੰਮਤਵਾਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨਸ਼ੀਲ
(D) ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ

47. ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਪੀਂਘਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਿਸ ਅਨੁਭੂਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
(A) ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਭਵ
(B) ਬਚਪਨ ਦੀ ਯਾਦ
(C) ਯੁਵਾ-ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਮਸਤੀ ਅਤੇ ਊਰਜਾ
(D) ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਡਰ

48. 'ਚਾਂਦੀ ਢਲ ਕੇ ਵਿੱਛਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸੋਨਾ ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ' ਪੰਕਤੀ ਕਿਸ ਗੁਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ?
(A) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ
(B) ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖਾਦਰਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਸਮ੍ਰਿੱਧੀ
(C) ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ
(D) ਲੋਕਧਨ ਦੀ ਬਚਤ

49. ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ 'ਗਿੱਧੇ' ਅਤੇ 'ਬਿਰਹੋ' ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਕਿਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ?
(A) ਸਿਰਫ਼ ਮਨੋਰੰਜਨ
(B) ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜ ਇਕੱਠੇ
(C) ਲੋਕ-ਨਾਚ ਦੀ ਰੀਤ
(D) ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

50. 'ਔਰਤ' ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਮਲਵਈ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
(A) ਮੁਟਿਆਰ
(B) ਤੀਵੀਂ
(C) ਜ਼ਨਾਨੀ
(D) ਇਸਤਰੀ

51. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਵ' ਤੇ 'ਯ' ਕੀ ਹਨ ?
(A) ਵਿਅੰਜਨ
(B) ਸਵਰ
(C) ਅਰਧ ਸਵਰ
(D) ਨਾਸਕੀ

52. 'ਪਰ' ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ?

(A) ਵਿਕਾਰੀ (B) ਸਮਾਸੀ (C) ਰਚਿਤ (D) ਅਵਿਕਾਰੀ

53. "ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਨ।" ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ 'ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ' __________ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

(A) ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ (B) ਅਧਿਕਰਨ ਕਾਰਕ

(C) ਸੰਬੰਧ ਕਾਰਕ (D) ਅਪਾਦਾਨ ਕਾਰਕ

54. ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਕਿਰਿਆ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਕਿਸਮ ਪਛਾਣੋ: "ਬੱਚੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ।"

(A) ਸਥਾਨ ਵਾਚਕ (B) ਕਾਲ ਵਾਚਕ (C) ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ (D) ਪਰਿਮਾਣ ਵਾਚਕ

55. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਬਰਨਾਲਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(A) ਮਾਝੀ (B) ਮਲਵਈ (C) ਦੁਆਬੀ (D) ਪੋਠੋਹਾਰੀ

56. 'ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਬੂੰਦੀ ਨਿੱਕਿਆ ਮੀਂਹ ਵੇ ਵਰ੍ਹੇ' ਕੀ ਹੈ ?

(A) ਘੋੜੀ ਹੈ (B) ਸੁਹਾਗ ਹੈ (C) ਸਿੱਠਣੀ ਹੈ (D) ਗੀਤ ਹੈ

57. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਮਾਤ 'ਚ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਉੱਥੇ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

(A) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ 'ਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(B) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।

(C) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਉਕਤੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਣ।

(D) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਾਰਟ ਲੱਗੇ ਹੋਣ।

58. ਨੋਮ ਚੌਮਸਕੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ ?

(A) ਵਿਹਾਰਵਾਦ (B) ਅਨੁਕਰਣ

(C) ਜਨਮਜਾਤ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਮਰੱਥਾ (D) ਯਾਦਸ਼ਕਤੀ

59. ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ __________ ਹੈ ?

(A) ਉਪਭਾਸ਼ਾ (B) ਲਿੱਪੀ (C) ਵਿਆਕਰਨ (D) ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ

60. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖਣ ਕਦੋਂ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ?

(A) ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(B) ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੁੱਪ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(C) ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(D) ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

Language II (English)

61. __________ in language refers to the periodic recurrence of certain complexes or patterns of sound in utterances constituting a text.
(A) Phonetics (B) Rhythm (C) Prefix (D) Suffix

62. There are _______ vowel phonemes in RP (Received pronunciation) English.
(A) 20 (B) 21 (C) 22 (D) 24

63. On the basis of place of articulation, /b/ sound in 'bit' is
(A) Nasal (B) Affricate (C) Plosive (D) Lateral

64. Which reading sub-skill involves searching a text like a telephone directory or advertisement for specific information ?
(A) Reading for inference (B) Extended reading
(C) Reading aloud (D) Scanning

65. A ________ is that form of the verb which partakes of the nature both of a verb and of an adjective.
(A) Grammar (B) Phonemes (C) Syllable (D) Participle

66. According to NCERT, scientific study of language helps children to develop :
(A) Handwriting skills (B) Cognitive abilities
(C) Examination techniques (D) Accent

67. In ________ method of teaching of grammar, rules are first taught to the students and the examples are given afterwards.
(A) Inductive (B) Deductive (C) Prescriptive (D) Descriptive

68. From a learning perspective, banning the use of mother tongue (L1) in the Direct Method mainly aims to :
(A) Reduce teacher workload
(B) Improve writing accuracy
(C) Maximize exposure to the target language
(D) Promote translation skills

69. A teacher asks students to memorize grammar rules and translate passages from English to Hindi. Which conclusion best explains this classroom practice ?
(A) The teacher follows communicative language teaching.
(B) The teacher applies principles of the Direct Method.
(C) The teacher is using the Grammar Translation Method.
(D) None of these

70. Which renowned linguist proposed the concept of Universal Grammar ?
(A) B.F. Skinner (B) Jean Piaget
(C) Lev Vygotsky (D) Noam Chomsky

71. Find the word nearest in meaning to "repudiate" :

(A) Reject (B) Accept (C) Explain (D) Support

72. Find the word opposite in meaning to "gripe" :

(A) Complain (B) Protest (C) Grumble (D) Praise

73. _______ great Caesar : _______ immortal Shakespeare.

Choose the appropriate pair of articles for the blanks.

(A) a, a (B) a, an (C) The, an (D) The, The

74. The actions taken after diagnosis to help children overcome their learning difficulties are called :

(A) Evaluation (B) Remedial Teaching

(C) Reinforcement (D) Testing

Read the passage carefully and answer the questions **(75-82)** that follow by choosing the best alternative :

The other day we heard someone smilingly refer to poets as dreamers. Now, it is accurate to refer to poet as dreamers, but it is not discerning to infer, as this person did, that the dreams of poets have no practical value beyond the realm of literary diversion. The truth is that poets are just as practical as people who build bridges or look into microscopes; and just as close to reality and truth. Where they differ from the logician and the scientist is in the temporal sense alone; they are ahead of their time, whereas the logicians and scientists are abreast of their time. We must not be so superficial that we fail to discern the practicableness of dreams. Dreams are the sunrise streamers heralding a new day of scientific progress, another forward surge. Every forward step man takes in any field of life, is first taken along the dreamy paths of imagination. Robert Fulton did not discover his steamboat with full steam up, straining at a hawser at some Hudson River dock; first he dreamed the steamboat, he and other dreamers, and then scientific wisdom converted a picture in the mind into a reality of steel and wood. The automobile was not dug out of the ground like a nugget of gold; first men dreamed the automobile and afterward, long afterward, the practical-minded engineers caught up with what had been created by winging fantasy. He who looks deeply with a seeing eye into the poetry of yesterday finds there all the cold scientific magic of today and much which we shall not enjoy until some tomorrow. If the poet does not dream so clearly that blueprints of this vision can immediately be drawn and the practical conversions immediately effected, he must not for that reason be smiled upon as merely the mental host for a sort of harmless madness. For the poet, like the engineer, is a specialist. His being, tuned to the life of tomorrow, cannot be turned simultaneously to the life of today. To the scientist he says, "Here, I give you a flash of the future." The wise scientist thanks him, and takes that flash of the future and makes it over into a fibre of today.

Comprehension Questions

75. According to the passage, how are poets similar to scientists and engineers ?
    (A) They work in laboratories.
    (B) They deal only with facts.
    (C) They are equally close to reality and truth.
    (D) They reject imagination.

76. In what way do poets differ from logicians and scientists ?
    (A) They lack discipline.
    (B) They live in the past.
    (C) They ignore practical needs.
    (D) They are ahead of their time.

77. According to the writer, what can be found in the poetry of the past ?
    (A) Scientific ideas of the present and future
    (B) Outdated ideas
    (C) Only emotions and fantasies
    (D) Historical facts

78. What is meant by the phrase "Dreams are the sunrise streamers heralding a new day" ?
    (A) Dreams are meaningless illusions.
    (B) Dreams predict natural phenomena.
    (C) Dreams signal future progress.
    (D) Dreams belong only to poets.

79. Why does the author say the automobile was not "dug out of the ground like a nugget of gold" ?
    (A) It was expensive to make.
    (B) It was first imagined before being created.
    (C) It required physical labour.
    (D) It was found accidentally.

80. Why does the author say poets should not be treated as having "harmless madness" ?
    (A) They disturb society.
    (B) Their dreams have serious practical value.
    (C) They are mad people.
    (D) They dislike Science.

81. Identify the tense used in the sentence :
    "Every forward step man takes in any field of life, is first taken along the dreamy paths of imagination."
    (A) Simple Present
    (B) Simple Past
    (C) Present Continuous
    (D) Present Perfect

82. The phrase "abreast of their time" means
    (A) behind their time
    (B) unaware of current developments
    (C) equal to the demands of their time
    (D) opposed to progress

Read the passage carefully and answer the questions (**83-90**) that follow by choosing the best alternative :

The habit of reading is one of the greatest resources of mankind; and we enjoy reading books that belong to us much more than if they are borrowed. A borrowed book is like a guest in the house; it must be treated with punctiliousness, with a certain considerate formality. You must see that it sustains no damage; it must not suffer while under your roof. You cannot leave it carelessly, you cannot mark it, you cannot turn down the pages, you cannot use it familiarly. And then, someday, although this is seldom done, you really ought to return it.

But your own books belong to you; you treat them with that affectionate intimacy that annihilates formality. Books are for use, not for show; you should own no book that you are afraid to mark up, or afraid to place on the table, wide open and face down. A good reason for marking favorite passages in books is that this practice enables you to remember more easily the significant sayings, to refer to them quickly, and then in later years, it is like visiting a forest where you once blazed a trail. You have the pleasure of going over the old ground, and recalling both the intellectual scenery and your own earlier self.

Everyone should begin collecting a private library in youth; the instinct of private property, which is fundamental in human beings, can here be cultivated with every advantage and no evils. One should have one's own bookshelves, which should not have doors, glass windows, or keys; they should be free and accessible to the hand as well as to the eye. The best of mural decorations is books; they are more varied in color and appearance than any wallpaper, they are more attractive in design, and they have the prime advantage of being separate personalities, so that if you sit alone in the room in the firelight, you are surrounded with intimate friends. The knowledge that they are there in plain view is both stimulating and refreshing. You do not have to read them all. Most of my indoor life is spent in a room containing six thousand books; and I have a stock answer to the invariable question that comes from strangers. "Have you read all of these books ?"
"Some of them twice." This reply is both true and unexpected.

There are of course no friends like living, breathing, corporeal men and women; my devotion to reading has never made me a recluse. How could it ? Books are of the people, by the people, for the people. Literature is the immortal part of history; it is the best and most enduring part of personality. But book-friends have this advantage over living friends; you can enjoy the most truly aristocratic society in the world whenever you want it. The great dead are beyond our physical reach, and the great living are usually almost as inaccessible; as for our personal friends and acquaintances, we cannot always see them. Perchance they are asleep, or away on a journey. But in a private library, you can at any moment converse with Socrates or Shakespeare or Carlyle or Dumas or Dickens or Shaw or Barrie or Galsworthy. And there is no doubt that in these books you see these men at their best. They wrote for *you*. They "laid themselves out," they did their ultimate best to entertain you, to make a favorable impression. You are necessary to them as an audience is to an actor; only instead of seeing them masked, you look into their innermost heart of heart.

83. According to the passage, we enjoy reading books more when they are :

(A) Our own (B) New (C) Borrowed (D) Old

84. A borrowed book is compared to :

(A) A treasure
(B) A teacher
(C) A guest in the house
(D) A child

85. Which of the following should NOT be done to a borrowed book ?

(A) Return it
(B) Read it
(C) Turn down its pages
(D) Keep it safely

86. Why does the writer suggest marking favourite passages in personal books ?

(A) To decorate the book
(B) To show ownership
(C) To impress others
(D) To remember important ideas easily

87. According to the author, bookshelves should be :

(A) Free and accessible
(B) Hidden
(C) Locked
(D) Decorative only

88. Choose the correct meaning of the phrase "must be treated with punctiliousness".

(A) treated casually
(B) treated strictly and carefully
(C) treated generously
(D) treated affectionately

89. Choose the correct passive form of the sentence :

"You cannot mark it."

(A) It cannot be marked by you.
(B) It is not marked by you.
(C) It could not be marked.
(D) It should not be marked.

90. The word "recluse" refers to a person who

(A) enjoys social gatherings
(B) lives a lonely and isolated life
(C) travels frequently
(D) avoids reading

MATHS

91. While acquiring concepts, Mathematics curriculum must explicitly incorporate the progression that the learner makes from _______
(A) concrete experiences to abstract thinking
(B) rote memorisation to procedural fluency
(C) informal reasoning to formal mathematical logic
(D) simple recall to complex problem-solving
ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਗਣਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਸ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ —
(A) ਠੋਸ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੋਂ ਅਮੂਰਤ ਸੋਚ ਵੱਲ
(B) ਰੱਟਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਰਵਾਨਗੀ ਵੱਲ
(C) ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਤਰਕ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਗਣਿਤਕ ਤਰਕ ਵੱਲ
(D) ਸਾਧਾਰਨ ਯਾਦ ਤੋਂ ਜਟਿਲ ਸਮੱਸਿਆ-ਹਲ ਵੱਲ

92. Who said, "The progress and the improvement of Mathematics are linked with the prosperity of the state" ?
(A) Carl Friedrich Gauss (B) Napoleon Bonaparte
(C) Henri Poincaré (D) Isaac Newton
ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਗਣਿਤ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ" ?
(A) ਕਾਰਲ ਫ੍ਰੀਡਰਿਚ ਗਾਊਸ (B) ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਬੋਨਾਪਾਰਟ
(C) ਹੈਨਰੀ ਪੋਇੰਕਾਰੇ (D) ਆਇਜ਼ੈਕ ਨਿਊਟਨ

93. Which of following is not a problem in teaching learning of Mathematics ?
(A) A sense of fear and failure regarding Mathematics among a majority of children
(B) A curriculum that disappoints both a talented minority as well as the non-participating majority at the same time
(C) Crude methods of assessment that encourage perception of mathematics as mechanical computation
(D) Enriching teachers with a variety of mathematical resources
ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗਣਿਤ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
(A) ਬਹੁਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਣਿਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਰ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ
(B) ਇੱਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੈਰ-ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ
(C) ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਕੱਚੇ ਢੰਗ ਜੋ ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਮਕਾਨਕੀ ਗਣਨਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ
(D) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਣਿਤ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਬਣਾਉਣਾ

94. The method of establishing the truth of a preposition is known as _______.
(A) Verification (B) Proof (C) Assumption (D) Observation
ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ _______ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
(A) ਪੁਸ਼ਟੀ (B) ਪ੍ਰਮਾਣ (C) ਧਾਰਣਾ (D) ਨਿਰੀਖਣ

95. Which of the following number is called the 'Kaprekar constant' ?
(A) 6174 (B) 1089 (C) 1729 (D) 1001
ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 'ਕਪਰੇਕਰ ਸਥਿਰ ਅੰਕ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
(A) 6174 (B) 1089 (C) 1729 (D) 1001

96. What is an infographic ?
(A) A long written explanation using only text
(B) A visual representation of information or data designed to make complex ideas easy to understand
(C) A numerical table without images
(D) A detailed research article
ਇਨਫੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
(A) ਸਿਰਫ਼ ਲਿਖਤੀ ਪਾਠ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲੰਮੀ ਵਿਆਖਿਆ
(B) ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਜੋ ਜਟਿਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ
(C) ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਸਾਰਣੀ
(D) ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੋਜ ਲੇਖ

97. 1, 3, 6, 10, 15, ... are called ________
(A) cube numbers (B) square numbers
(C) ordinary numbers (D) triangular numbers
1, 3, 6, 10, 15, ... ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
(A) ਘਣ ਸੰਖਿਆਵਾਂ (B) ਵਰਗ ਸੰਖਿਆਵਾਂ
(C) ਸਧਾਰਣ ਸੰਖਿਆਵਾਂ (D) ਤਿਕੋਣੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ

98. Which ancient text speaks of a wheel with 360 spokes (Verse 1.164.48) ?
(A) Arthashastra (B) Aranyakas
(C) Rigveda (D) Yajnavalkya Smriti
ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ 360 ਅਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਚੱਕਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਸ਼ਲੋਕ 1.164.48) ?
(A) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ (B) ਆਰਣਯਕ
(C) ਰਿਗਵੇਦ (D) ਯਗਵਲਕਯਾ ਸਮ੍ਰਿਤੀ

99. If a straight angle is formed by half of a full turn, how much of a full turn will form a right angle ?
(A) One-half of a full turn. (B) One-third of a full turn.
(C) One-fourth of a full turn. (D) One-sixth of a full turn.
ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਮੋੜ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ ਕੋਣ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਮੋੜ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਕੋਣ ਬਣੇਗਾ ?
(A) ਪੂਰੇ ਮੋੜ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ (B) ਪੂਰੇ ਮੋੜ ਦਾ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ
(C) ਪੂਰੇ ਮੋੜ ਦਾ ਇੱਕ-ਚੌਥਾਈ ਹਿੱਸਾ (D) ਪੂਰੇ ਮੋੜ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਹਿੱਸਾ

100. Which algebraic expression is true ?

a. The expression 4m − 1 always gives odd numbers.

b. All even numbers can be expressed as 6j − 4.

c. Both expressions 2p + 1 and 2q − 1 describe all odd numbers.

d. The expression 2f + 3 gives both even and odd numbers.

(A) b (B) c (C) d (D) a

ਕਿਹੜਾ ਬੀਜਗਣਿਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਹੀ ਹੈ ?

a. ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ 4m − 1 ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਮ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

b. ਸਾਰੀਆਂ ਸਮ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ 6j − 4 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

c. ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ 2p + 1 ਅਤੇ 2q − 1 ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ਮ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

d. ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ 2f + 3 ਸਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਮ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(A) b (B) c (C) d (D) a

101. Geeta bought 2/5 meter of lace and Shamim bought 3/4 meter of the same lace to put a complete border on a table cloth whose perimeter is 1 meter long. Find the total length of the lace they both have bought.

(A) 29/20 m (B) 17/20 m (C) 11/20 m (D) 23/20 m

ਗੀਤਾ ਨੇ 2/5 ਮੀਟਰ ਫੀਤਾ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਮੀਮ ਨੇ ਉਸੇ ਫੀਤੇ ਦਾ 3/4 ਮੀਟਰ ਖਰੀਦਿਆ ਤਾਂ ਜੋ 1 ਮੀਟਰ ਪਰਿਮਾਪ ਵਾਲੇ ਮੇਜ਼ਪੋਸ਼ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਕਿਨਾਰੀ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਮੀਮ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਫੀਤੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲੰਬਾਈ ਕੱਢੋ।

(A) 29/20 ਮੀ (B) 17/20 ਮੀ (C) 11/20 ਮੀ (D) 23/20 ਮੀ

102. Venkatalakshmi owns a flour mill. It takes 10 seconds for the roller mill to start running. Once it is running, each kg of grain takes 8 seconds to grind into powder. Which of the expressions below describes the time taken to complete grind 'y' kg of grain, assuming the machine is off initially ?

(A) 10 + 8 + y (B) (10 + 8) × y (C) 10 × 8 × y (D) 10 + 8 × y

ਵੈਂਕਟਾਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਆਟਾ ਚੱਕੀ ਹੈ। ਰੋਲਰ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 10 ਸਕਿੰਟ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ 1 ਕਿੱਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਪੀਸ ਕੇ ਪਾਊਡਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ 8 ਸਕਿੰਟ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਮਸ਼ੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੈ, ਤਾਂ 'y' ਕਿੱਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਪੀਸਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਅੰਜਕ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?

(A) 10 + 8 + y (B) (10 + 8) × y (C) 10 × 8 × y (D) 10 + 8 × y

103. Find the missing number(s) in the following sequence:

1, 2, ___, ___, 8, 13, 21, 34, 55, 89

(A) 5, 7 (B) 4, 6 (C) 3, 5 (D) 2, 4

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁੰਮ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਲੱਭੋ:

1, 2, ___, ___, 8, 13, 21, 34, 55, 89

(A) 5, 7 (B) 4, 6 (C) 3, 5 (D) 2, 4

104. How many lakhs make a billion ?

(A) 1,000 lakhs (B) 10,000 lakhs

(C) 1,00,000 lakhs (D) 100 lakhs

ਇੱਕ ਬਿਲੀਅਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਲੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

(A) 1,000 ਲੱਖ (B) 10,000 ਲੱਖ (C) 1,00,000 ਲੱਖ (D) 100 ਲੱਖ

105. Pushpita sells two types of flowers on Independence Day: champak and marigold. 'p' customers only bought champak, 'q' customers only bought marigold, and 'r' customers bought both. On the same day, she gave away a tiny national flag to every customer. How many flags did she give away that day ?

(A) p + q + r (B) p + q + 2r (C) 2 × (p + q + r) (D) p + q + r + 2

ਪੁਸ਼ਪਿਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵੇਚਦੀ ਹੈ: ਚੰਪਕ ਅਤੇ ਗੇਂਦਾ । 'p' ਗਾਹਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਚੰਪਕ ਖਰੀਦਿਆ, 'q' ਗਾਹਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਗੇਂਦਾ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ 'r' ਗਾਹਕਾਂ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਖਰੀਦੇ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਹਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡਾ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਝੰਡੇ ਦਿੱਤੇ ?

(A) p + q + r (B) p + q + 2r (C) 2 × (p + q + r) (D) p + q + r + 2

106. Safia saw the Moon setting on Monday at 10 pm. Her mother, who is a scientist, told her that every day the Moon sets 5/6 hour later than the previous day. How many hours after 10 pm will the Moon set on Thursday ?

(A) 11:30 pm (B) 12:30 am (C) 01:30 am (D) 10:30 pm

ਸਾਫ਼ੀਆ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਚੰਦ ਡੁੱਬਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰ ਦਿਨ ਚੰਦ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਨਾਲੋਂ 5/6 ਘੰਟਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਡੁੱਬਦਾ ਹੈ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਚੰਦ ਡੁੱਬੇਗਾ ?

(A) 11:30 pm (B) 12:30 am (C) 01:30 am (D) 10:30 pm

107. Which of the following is not a condition for congruency of a triangle ?

(A) AAA condition (B) SAS condition

(C) ASA condition (D) AAS condition

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਇੱਕ ਤਿਕੋਣ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(A) AAA ਸ਼ਰਤ (B) SAS ਸ਼ਰਤ (C) ASA ਸ਼ਰਤ (D) AAS ਸ਼ਰਤ

108. Which of the following statements is true for any two positive integers ?

(A) HCF × LCM = Product of the two numbers

(B) HCF + LCM = Product of the two numbers

(C) HCF ÷ LCM = Product of the two numbers

(D) HCF − LCM = Product of the two numbers

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਹੈ ?

(A) HCF × LCM = ਦੋਨਾਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ

(B) HCF + LCM = ਦੋਨਾਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ

(C) HCF ÷ LCM = ਦੋਨਾਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ

(D) HCF − LCM = ਦੋਨਾਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ

109. If a line segment joining two points subtends equal angles at two other points lying on the same side of the line containing the line segment, the four points lie on a _______

(A) Straight line (B) Triangle (C) Circle (D) Parallelogram

ਜੇਕਰ ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ ਉਸ ਰੇਖਾ ਦੇ ਇੱਕੋ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਹੋਰ ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਚਾਰੇ ਬਿੰਦੂ ਇੱਕ _______ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(A) ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ (B) ਤ੍ਰਿਕੋਣ (C) ਚੱਕਰ (D) ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਚਤਰਭੁਜ

110. Show that the points (1, 7), (4, 2), (–1, –1) and (– 4, 4) are the vertices of a _______

(A) Rectangle (B) Rhombus (C) Parallelogram (D) Square

ਸਾਬਤ ਕਰੋ ਕਿ ਬਿੰਦੂ (1, 7), (4, 2), (–1, –1) ਅਤੇ (–4, 4) ਇੱਕ _______ ਦੇ ਸਿਖਰ ਬਿੰਦੂ ਹਨ।

(A) ਆਇਤ (B) ਸਮਚਤਰਭੁਜ (C) ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਚਤਰਭੁਜ (D) ਵਰਗ

111. If A is divisible by k and A is also divisible by m, then A is divisible by the _______

(A) k + m (B) k – m

(C) LCM of k and m (D) HCF of k and m

ਜੇਕਰ A, k ਨਾਲ ਭਾਗਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ A, m ਨਾਲ ਵੀ ਭਾਗਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ A _______ ਨਾਲ ਭਾਗਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

(A) k + m (B) k – m

(C) k ਅਤੇ m ਦਾ ਲਘੂਤਮ ਸਮਾਪਵਰਤਕ (D) k ਅਤੇ m ਦਾ ਮਹੱਤਮ ਸਮਾਪਵਰਤਕ

112. If Ram takes 1 hour to cut a given quantity of vegetables and Shyam takes 1.5 hours to cut the same quantity, how much time will they take to cut the vegetables if they work together ?

(A) 30 minutes (B) 36 minutes (C) 45 minutes (D) 1 hour

ਜੇ ਰਾਮ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਤਰਾ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵਿੱਚ 1 ਘੰਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਉਸੇ ਮਾਤਰਾ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵਿੱਚ 1.5 ਘੰਟੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ?

(A) 30 ਮਿੰਟ (B) 36 ਮਿੰਟ (C) 45 ਮਿੰਟ (D) 1 ਘੰਟਾ

113. The ages of Hari and Harry are in the ratio 5:7. Four years from now the ratio of their ages will be 3:4. Their present ages are :

(A) 25, 35 (B) 20, 28 (C) 15, 21 (D) 30, 42

ਹਰੀ ਅਤੇ ਹੈਰੀ ਦੀ ਉਮਰ 5:7 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ 3:4 ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਉਮਰ ....ਹੈ।

(A) 25, 35 (B) 20, 28 (C) 15, 21 (D) 30, 42

114. How many diagonals does a convex quadrilateral have ?

(A) 2 (B) 1 (C) 0 (D) None of these

ਇੱਕ ਉੱਤਲ ਚਤਰਭੁਜ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਵਿਕਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

(A) 2 (B) 1 (C) 0 (D) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

115. The decimal expansion of an irrational number is _______

(A) Terminating (B) Non-terminating but recurring

(C) Non-terminating and non-recurring (D) Terminating and recurring

ਇੱਕ ਅਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਦਸ਼ਮਲਵ ਵਿਸਥਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ _______

(A) ਸਮਾਪਤ (B) ਗੈਰ-ਸਮਾਪਤ ਪਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ

(C) ਗੈਰ-ਸਮਾਪਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ (D) ਸਮਾਪਤ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ

116. A set of guidelines for assessment which states the characteristics and/or dimensions being assessed with clear performance criteria and a rating scale _______:

(A) Checklist (B) Anecdotal record
(C) Rubric (D) Observation schedule

ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ, ਜੋ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਤੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਪੈਮਾਨੇ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ _______

(A) ਜਾਂਚ-ਸੂਚੀ (B) ਕਿੱਸਾ ਰਿਕਾਰਡ
(C) ਰੂਬਰਿਕ (D) ਨਿਰੀਖਣ ਅਨੁਸੂਚੀ

117. Which Indian Mathematician of early 19th century remarkably contributed to the theory of numbers, fractional differentiation, hypergeometric series, elliptic functions, elliptic integrals ?

(A) Aryabhatta (B) Bhaskaracharya
(C) Srinivasa Ramanujan (D) Brahmagupta

ਉੱਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਦੇ ਕਿਸ ਭਾਰਤੀ ਗਣਿਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਸੰਖਿਆ ਸਿਧਾਂਤ, ਅੰਸ਼ਿਕ ਭਿੰਨਤਾ, ਹਾਈਪਰਜੀਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਲੜੀਆਂ, ਐਲਿਪਟਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਜ ਅਤੇ ਐਲਿਪਟਿਕ ਇੰਟੀਗ੍ਰਲ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ?

(A) ਆਰਯਭੱਟ (B) ਭਾਸਕਰਾਚਾਰਯ
(C) ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸਾ ਰਾਮਾਨੁਜਨ (D) ਬ੍ਰਹਮਗੁਪਤ

118. The Sierpinski Carpet, Sierpinski Gasket and Koch Snowflake are examples of _______

(A) Mathematical sequences (B) Geometrical solids
(C) Mathematical fractals (D) Algebraic curves

ਸਿਅਰਪਿੰਸਕੀ ਕਾਰਪੇਟ, ਸਿਅਰਪਿੰਸਕੀ ਗੈਸਕਿਟ ਅਤੇ ਕੋਚ ਸਨੋਫਲੇਕ ਇਸ ਦੇ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ :

(A) ਗਣਿਤਕ ਕ੍ਰਮ (B) ਰੇਖਾ ਗਣਿਤਕ ਠੋਸ
(C) ਗਣਿਤਕ ਫ੍ਰੈਕਟਲ (D) ਬੀਜ ਗਣਿਤਕ ਵਕਰ

119. Mathematics is a study of _______ dealing with numbers, geometrical objects, forms, algorithms, chance and change.

(A) Patterns and order (B) Historical facts
(C) Language and literature (D) Natural resources

ਗਣਿਤ _______ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਰੇਖਾ ਗਣਿਤਕ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ, ਰੂਪਾਂ, ਐਲਗੋਰਿਦਮ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਬਦਲਾਅ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

(A) ਪੈਟਰਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮ (B) ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ (C) ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ (D) ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ

120. Who said, 'Mathematics is the language with which the God wrote the Universe' ?

(A) Isaac Newton (B) Galileo (C) Albert Einstein (D) Pythagoras

ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਗਣਿਤ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਲਿਖਿਆ ਹੈ' ?

(A) ਆਇਜ਼ੈਕ ਨਿਊਟਨ (B) ਗੈਲੀਲਿਓ
(C) ਐਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ (D) ਪਾਇਥਾਗੋਰਸ

SCIENCE

121. A good science book should have all except :

(A) Activities
(B) Scientific accuracy
(C) Clear diagrams
(D) Colorful covers

ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

(A) ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ
(B) ਵਿਗਿਆਨਕ ਸ਼ੁਧਤਾ
(C) ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਰੇਖਾ-ਚਿੱਤਰ
(D) ਰੰਗਦਾਰ ਜਿਲਦ

122. Which of the following method encourages learning through real life experience ?

(A) Lecture method
(B) Demonstration method
(C) Project method
(D) Dictation method

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਰਾਹੀ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ?

(A) ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਧੀ
(B) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧੀ
(C) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ
(D) ਬੋਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਵਿਧੀ

123. Diagnostic evaluation in science teaching is meant to :

(A) Assign grades
(B) Test memory
(C) Identifying learning difficulties
(D) Promote students to next class

ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਡਾਇਗਨੋਸਟਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ।

(A) ਦਰਜੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ
(B) ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਨੀਰੀਖਣ
(C) ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ
(D) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੋਟ ਕਰ ਦੇਣਾ

124. Concept mapping is used for :

(A) Decorating classroom
(B) Drawing diagrams
(C) Organizing and relating concepts
(D) Copying from textbook

ਸੰਕਲਪ ਮੈਪਿੰਗ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(A) ਕਲਾਸਰੂਮ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਵਾਸਤੇ
(B) ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ
(C) ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੋੜਨ ਵਾਸਤੇ
(D) ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਦੇਖ ਕੇ ਲਿਖਣਾ

125. Science club in schools should focus on

(A) Solving test book questions only

(B) Encouraging scientific inquiry and experimentation

(C) Arranging tours only

(D) Hosting sports

ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਕਲੱਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

(A) ਕੇਵਲ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ

(B) ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੁੱਛ-ਗਿਛ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ

(C) ਸਿਰਫ ਟੂਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ

(D) ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰਨਾ

126. The term 'Scaffolding' in pedagogy refers to :

(A) Making questions difficult

(B) Providing temporary support to help learning

(C) Punishing students

(D) Assigning ranks

ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਵਿਚ 'ਸਕੈਫੋਲਡਿੰਗ' ਮਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ :

(A) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਔਖਾ ਬਣਾਉਣਾ

(B) ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ

(C) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ

(D) ਰੈਂਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ

127. In enquiry based learning

(A) Teacher gives all answers

(B) Students memorize

(C) Students explore and find answers

(D) Textbooks are the only source

ਪੁੱਛ-ਗਿਛ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਚ-

(A) ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

(B) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

(C) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

(D) ਸਿਰਫ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

128. The best way to assess practical skills in science is

(A) Multiple choice questions

(B) Hands on performance tasks

(C) Written exams

(D) Oral quiz

ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਿਹਾਰਕ ਹੁਨਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ ?

(A) ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

(B) ਹੱਥੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਜ ਕਰਨੇ

(C) ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

(D) ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ

129. From which of the following Honeybee makes honey ?

(A) Pollen (B) Petals (C) Nectar (D) Bud

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਧੂਮੱਖੀ ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ?

(A) ਪਰਾਗ (B) ਪੱਤੀਆਂ (C) ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਰਸ (D) ਕਲੀ/ਡੋਡੀ

130. Read the following statements about disease :

(i) They are caused by germs.

(ii) They are caused due to lack of nutrients in our diet.

(iii) They can be passed on to another person through contact.

(iv) They can be prevented by taking a balanced diet.

Which pair of statements best describe a deficiency disease ?

(A) (i) and (ii) (B) (ii) and (iii) (C) (ii) and (iv) (D) (i) and (iii)

ਰੋਗ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ :-

(i) ਇਹ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

(ii) ਇਹ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

(iii) ਇਹ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

(iv) ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਲੈ ਕੇ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

(A) (i) ਅਤੇ (ii) (B) (ii) ਅਤੇ (iii) (C) (ii) ਅਤੇ (iv) (D) (i) ਅਤੇ (iii)

131. Given below are the steps to test the presence of proteins in a food item.

(i) Take a small quantity of the food item in a test tube, add 10 drops of water to it and shake it.

(ii) Make a paste or powder of food to be tested.

(iii) Add 10 drops of caustic soda solution to the test tube and shake well.

(iv) Add 2 drops of copper sulphate solution to it.

Which of the following is the correct sequence of the steps ?

(A) (i), (ii), (iv), (iii) (B) (ii), (i), (iv), (iii) (C) (ii), (i), (iii), (iv) (D) (iv), (ii), (i), (iii)

ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

(i) ਪਰਖ ਨਲੀ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਓ, ਇਸ ਵਿਚ 10 ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਾਓ ਅਤੇ ਇਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਹਿਲਾਓ।

(ii) ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਪੇਸਟ ਜਾਂ ਚੂਰਾ ਬਣਾਓ ।

(iii) ਕਾਸਟਿਕ ਸੋਡੇ ਦੀਆਂ 10 ਬੂੰਦਾਂ ਪਰਖ ਨਲੀ ਵਿਚ ਪਾਓ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾਓ ।

(iv) ਕਾਪਰ ਸਲਫੇਟ ਦੀਆਂ 2 ਬੂੰਦਾਂ ਪਰਖ ਨਲੀ ਵਿਚ ਪਾਓ ।

ਇਹਨਾਂ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(A) (i), (ii), (iv), (iii) (B) (ii), (i), (iv), (iii) (C) (ii), (i), (iii), (iv) (D) (iv), (ii), (i), (iii)

132. The substance that will be flattened on beating with a hammer is :

(A) Crystal of iodine (B) Lump of sulphur

(C) Piece of coal (D) Zinc granule

ਹਥੌੜੇ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਸਮਤਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ?

(A) ਆਇਓਡੀਨ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਟਲ (B) ਗੰਧਕ ਦੀ ਗੰਢ

(C) ਕੋਲੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ (D) ਜ਼ਿੰਕ ਦੇ ਕਣ

133. Find out the wrong statement from the following :

(A) White revolution is meant for increase in milk production.

(B) Blue revolution is meant for increase in fish production.

(C) Increasing food production without compromising with environmental quality is called as sustainable agriculture.

(D) None of the above

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗਲਤ ਕਥਨ ਨੂੰ ਲੱਭੋ :-

(A) ਚਿੱਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ।

(B) ਨੀਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮੱਛੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ।

(C) ਵਾਤਾਵਰਣ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਅੰਨ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਖੇਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(D) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

134. Which of the following are Indian cattle ?

(i) Bos indicus (ii) Bos domestica (iii) Bos bubalis (iv) Bos vulgaris

(A) (i) and (iii) (B) (i) and (ii) (C) (ii) and (iii) (D) (iii) and (iv)

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਪਸ਼ੂ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?

(i) ਬੋਸ ਇੰਡੀਕਸ (ii) ਬੋਸ ਡੋਮੈਸਟਿਕਾ

(iii) ਬੋਸ ਬੁਬਾਲਿਸ (iv) ਬੋਸ ਵਲਗੈਰਿਸ

(A) (i) ਅਤੇ (iii) (B) (i) ਅਤੇ (ii) (C) (ii) ਅਤੇ (iii) (D) (iii) ਅਤੇ (iv)

135. Animal husbandry is the scientific management of

(i) animal breeding (ii) culture of animals

(iii) animal livestock (iv) rearing of animals

(A) (i), (ii) and (iii) (B) (ii), (iii) and (iv)

(C) (i), (ii) and (iv) (D) (i), (iii) and (iv)

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੈ ?

(i) ਪਸ਼ੂ ਪ੍ਰਜਨਨ (ii) ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ

(iii) ਪਸ਼ੂ ਸੰਪਤੀ (iv) ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼

(A) (i), (ii) ਅਤੇ (iii) (B) (ii), (iii) ਅਤੇ (iv)

(C) (i), (ii) ਅਤੇ (iv) (D) (i), (iii) ਅਤੇ (iv)

136. Which of the following is a defining characteristic of living organisms ?

(A) Growth
(B) Ability to make sound
(C) Reproduction
(D) Response to external stimuli

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਤ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕੀ ਹੈ ?

(A) ਵਾਧਾ
(B) ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ
(C) ਪ੍ਰਜਨਨ ਕਰਨਾ
(D) ਬਾਹਰੀ ਉਤੇਜਨਾ ਵੱਲ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਨਾ

137. The term 'systematics' refers to :

(A) Identification and classification of plants and animals
(B) Nomenclature and identification of plants and animals
(C) Diversity of kinds of organisms and their relationship
(D) Study of habitats of organisms and their classification

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 'ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ' ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?

(A) ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਨਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ
(B) ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਣ
(C) ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ
(D) ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ

138. Genus represents:

(A) An individual plant or animal
(B) A collection of plants or animals
(C) Group of closely related species of plants or animals
(D) None of these

ਜੀਨਸ ਕਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(A) ਇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੌਦਾ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ
(B) ਪੌਦੇ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
(C) ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ
(D) ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

139. Botanical gardens and zoological parks have :

(A) Collection of endemic living species only
(B) Collection of exotic living species only
(C) Collection of endemic and exotic living species
(D) Collection of only local plants and animals

ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਾਗ਼ ਅਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

(A) ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
(B) ਸਿਰਫ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
(C) ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜੀਵਤ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
(D) ਸਥਾਨਕ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

140. Which of the following is not a way to conserve water ?

(A) Replace (B) Reduce (C) Reuse (D) Recycle

ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਾਸਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(A) ਬਦਲਣਾ (B) ਘਟਾਉਣਾ (C) ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ (D) ਪੁਨਰ ਚੱਕਰ

141. The term "water-pollution" can be defined in several ways. Which of the following statements does not give the correct definition ?

(A) The addition of undesirable substances to water bodies

(B) The removal of desirable substances from water bodies

(C) A change in pressure of the water bodies

(D) A change in temperature of the water bodies

ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ?

(A) ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਅਣਚਾਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ

(B) ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ

(C) ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ

(D) ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ

142. An electroscope is a device which is used to find if an object is

(A) charged (B) magnetic (C) free of cracks (D) hot

ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਸਕੋਪ ਇਕ ਐਸਾ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ

(A) ਚਾਰਜ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ (B) ਚੁੰਬਕੀ ਹੋਵੇ

(C) ਦਰਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ (D) ਗਰਮ ਹੋਵੇ

143. If there were no atmosphere around the earth, the temperature of the earth will

(A) increase

(B) go on decreasing

(C) increase during day and decrease during night

(D) be unaffected

ਜੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ

(A) ਵੱਧ ਜਾਵੇਗਾ

(B) ਘੱਟ ਜਾਵੇਗਾ

(C) ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗਾ

(D) ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

144. The two forms of oxygen found in the atmosphere are

(A) water and ozone (B) water and oxygen

(C) ozone and oxygen (D) water and carbon dioxide

ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ?

(A) ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਓਜ਼ੋਨ (B) ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ

(C) ਓਜ਼ੋਨ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ (D) ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਕਾਰਬਨ-ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ

145. Biotic component of biosphere is not constituted by

(A) producers (B) consumers (C) decomposers (D) air

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀਵ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜੈਵਿਕ ਅੰਗ ਕਿਸ ਤੋਂ ਗਠਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ?

(A) ਨਿਰਮਾਤਾ (B) ਖਪਤਕਾਰ

(C) ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਣੂ (D) ਹਵਾ

146. Choose the incorrect statement :

(A) A switch is the source of electric current in a circuit.

(B) A switch helps to complete or break the circuit.

(C) A switch helps us to use electricity as per our requirement.

(D) When the switch is open there is an air gap between its terminals.

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਗਲਤ ਹੈ ?

(A) ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਰਕਟ ਵਿਚ ਸਵਿੱਚ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਰੰਟ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(B) ਸਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਰਕਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਤੋੜਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

(C) ਸਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

(D) ਜਦੋਂ ਸਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇ ਉਦੋਂ ਸਰਕਟ ਦੇ ਟਰਮੀਨਲਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦਾ ਵਕਫ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

147. For a current in a long straight solenoid N- and S-poles are created at the two ends. Among the following statements, the incorrect statement is :

(A) The field lines inside the solenoid are in the form of straight lines which indicates that the magnetic field is the same at all points inside the solenoid.

(B) The strong magnetic field produced inside the solenoid can be used to magnetise a piece of magnetic material like soft iron, when placed inside the coil.

(C) The pattern of the magnetic field associated with the solenoid is different from the pattern of the magnetic field around a bar magnet.

(D) The N- and S-poles exchange position when the direction of current through the solenoid is reversed.

ਜਦੋਂ ਕਰੰਟ ਕਿਸੇ ਲੰਬੇ ਸੋਲਨੋਇਡ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਸੋਲਨੋਇਡ ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਗਲਤ ਹੈ ?

(A) ਸੋਲਨੋਇਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੇਤਰੀ ਰੇਖਾਵਾਂ ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਲਨੋਇਡ ਵਿਚ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਚੁੰਬਕੀ ਖੇਤਰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੈ ।

(B) ਸੋਲਨੋਇਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਮਜ਼ਬੂਤ ਚੁੰਬਕੀ ਖੇਤਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੁੰਬਕੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਰਮ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਚੁੰਬਕ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

(C) ਸੋਲਨੋਇਡ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਚੁੰਬਕੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੈਟਰਨ ਇਕ ਆਮ ਚੁੰਬਕ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਚੁੰਬਕੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(D) ਜਦੋਂ ਸੋਲਨੋਇਡ ਵਿਚ ਕਰੰਟ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਉਲਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਧਰੁਵ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

148. To convert an AC generator into DC generator

(A) split-ring type commutator must be used.

(B) slip rings and brushes must be used.

(C) a stronger magnetic field has to be used.

(D) a rectangular wire loop has to be used.

AC ਜਨਰੇਟਰ ਨੂੰ DC ਜਨਰੇਟਰ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ :-

(A) ਸਪਲਿਟ ਰਿੰਗ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਮਿਊਟੇਟਰ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(B) ਸਲਿਪ ਰਿੰਗ ਅਤੇ ਬੁਰਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(C) ਇਕ ਬਹੁਤ ਮਜਬੂਤ ਚੁੰਬਕੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਪਵੇਗਾ।

(D) ਇਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਤਾਰ ਲੂਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

149. Which Principle should guide the selection of learning resources for teaching science to children with disabilities ?

(A) Uniformity for all learners

(B) Flexibility based on individual needs

(C) Preference for traditional methods

(D) Focus on assessment outcomes

ਦਿਵਿਆਂਗ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੋਵੇਗਾ

(A) ਸਾਰੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਵਸਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ

(B) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਲਚਕਤਾ

(C) ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ

(D) ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣਾ

150. A school plans to improve inclusivity in science teaching for children with disabilities. Which change in learning resources will best support this initiative ?

(A) Providing assistive technologies and adapted materials

(B) Increasing theoretical instruction

(C) Reducing practical activities

(D) Using only digital content

ਇਕ ਸਕੂਲ ਦਿਵਿਆਂਗ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹਾਇਕ ਬਦਲਾਅ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

(A) ਸਹਾਇਕ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ

(B) ਸਿਧਾਂਤਕ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ

(C) ਵਿਹਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ

(D) ਡਿਜੀਟਲ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ